

2024

Rapportage Nachtopvang Stationsweg 109, Ede

INGE KUIPER
EDE, AUGUSTUS 2024

Inleiding

In november 2023 is de nachtopvang voor de winter '23-'24 gerealiseerd aan de Stationsweg 109 te Ede. Vanaf november 2024 zal de nachtopvang gedurende het gehele jaar gerealiseerd worden. Het toegewezen pand hiervoor is de Stationsweg 109. Jaarronde nachtopvang vraagt om verbeteringen en hiertoe heeft de gemeente Ede de opdracht gegeven een advies uit te brengen over de (jaarronde) nachtopvang aan de Stationsweg 109.

Beoogd resultaat is een geschreven rapportage met handvatten en adviezen om met haalbare en reële mogelijkheden de opvang vorm te geven en het nader tot elkaar komen met huurders en omwonenden.

Om tot dit advies te komen is er gesproken met de diverse stakeholders, zijn belangen in kaart gebracht en zijn er gesprekken gevoerd met de omgeving, betrokken partijen en gemeente. Bijlage 1 bevat het overzicht van de gesprekspartners.

De looptijd van de opdracht is van 6 mei 2024 tot 31 december 2024 met een gemiddelde van 4 uur per week.

De gemeente gaat de adviezen en aanbevelingen toetsen op praktische, financiële en juridische haalbaarheid. (Hoeveel tijd is er voor nodig, zijn er extra vergunningen nodig? Etc.) Waar mogelijk zal ze de adviezen overnemen.

Voor dit advies zijn regionale afspraken en mogelijkheden niet onderzocht.

In dit advies is het Nationaal Actieplan Dakloosheid (NAD)¹ meegenomen. Uitgangspunt hierin is dat dakloosheid een woonprobleem is en niet een zorgprobleem. Actielijn 3 uit het NAD is "Wonen eerst": iedereen een stabiele woonplek met ondersteuning op maat. Dit vraagt om aanpassingen in het aanbod wonen.

Daarnaast zijn de "Rapportage Staat van de Nachtopvang december 2023"² van Valente (passend bij actielijn 5 uit het NAD) en de doelstellingen uit "de Lissabon verklaring"³ waaraan Nederland zich heeft gecommitteerd, meegenomen in dit advies.

De nachtopvang op locatie Stationsweg 109 kan met de adviezen in dit rapport voor de winterperiode beter verlopen. Voor de jaarronde opvang zou ik aanbevelen een andere locatie te vinden waarbij er buiten voldoende ruimte is om in de zomer te kunnen verblijven ten behoeve van het welzijn van de passant en beperkt overlast voor andere kwetsbare groepen, medehuurlers en omwonenden.

In de eerste 4 weken van gesprekken met stakeholders is gebleken dat er voor het verbeteren van de nachtopvang aan de Stationsweg 109 niet alleen aandacht voor aanpassingen van de locatie moet zijn. Het naleven van het beheerplan, de huisregels en samenwerking met zorgaanbieders vragen om extra aandacht.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
1. Perspectief passanten.....	4
2. Perspectief huurders en omwonenden.....	5
3. Aanpassingen in en rond Stationsweg 109.....	7
4. Afspraken en samenwerking met zorgaanbieders.....	8
5. Doorstroom en uitstroom Maatschappelijke Opvang.....	8

Om de nachtopvang aan de Stationsweg 109 te verbeteren zijn diverse aanpassingen gewenst ten behoeve van het welzijn en herstelproces van de passanten en de overlast en veiligheid van de omgeving. Bij de adviezen staan nummers die verwijzen naar mogelijke verbetering op het gebied van:

1. Overlast.
2. Veiligheid.
3. Welzijn / Herstel.
4. Samenwerking.

1. Perspectief passanten

In gesprek met meerdere passanten die gebruik hebben gemaakt van de nachtopvang wordt benoemd dat bejegening, veiligheid en privacy de kern zijn voor de nachtopvang. Deze thema's worden ook door Valente erkend als belangrijk.

Passanten spreken over controlerend gedrag van de omwonenden, dat weerstand kan oproepen bij passanten en daarom kan leiden tot reacties richting omwonenden.

Er wordt rondgereden met een camera en daarbij lijkt er op regelmatige basis gefilmd te worden. Er worden vaak foto's gemaakt, er is een 'ringbel' aan de achterzijde van een woning geplaatst en in de avond schijnen er soms gedurende langere tijd koplampen op een slaapvertrek. Passanten hebben het gevoel dat er wel over hen, maar niet met ze wordt gepraat.

Er is behoefte aan vaste gezichten bij begeleiders en beveiligers met gevoel voor de doelgroep.

Passanten komen in nacht niet tot rust door gehorige slaapruides. In combinatie met lange tijd binnen, vanaf 17.00 uur, maakt dat spanningen oplopen. Nachtrust is cruciaal voor geestelijke en lichamelijke gezondheid en daarbij het welzijn en herstelproces. Onvoldoende tot rust komen kan tevens tot meer overlast leiden.

Oplopende spanningen worden geregeld pas laat opgemerkt doordat beveiligers op kantoor zitten waar geen zicht is op de algemene en slaapvertrekken.

Sanitair was onvoldoende voor 20 mensen en langere tijd was ook een douche kapot. De wifi is slecht waardoor er in de avond moeilijk online zaken geregeld kunnen worden. De tv werkt niet op kabel en daardoor waren voor de nodige ontspanning zeer beperkte mogelijkheden.

Voor sommige passanten is er onvoldoende ruimte om hun spullen op te slaan. Grote hoeveelheid spullen zijn moeilijk te controleren op verboden zaken wat ten nadele kan zijn voor het welzijn en de veiligheid van passanten.

Minder zichtbaarheid bij entree zou fijn zijn.

Adviezen meegegeven voor de aanbesteding en t.b.v. de zorgverlening:

- a. bij voorkeur 1 organisatie voor de dag en nachtopvang. Hierdoor meer zicht op passanten, begeleidingsbehoeften en bijzonderheden. Tevens kan de stroom tussen locaties beter begeleid worden. 1,3,4
- b. Speciaal opgeleide beveiligers (sociale beveiligers). 1,2,3
- c. Vaste groep begeleiders en beveiligers. 1,2,3
- d. Minimaal 1 ervaringsdeskundige (ook daartoe opgeleid) in team. 3

- e. Bij voorkeur ook een ervaringsdeskundige beveiligder. 3
- f. Ook begeleiding bieden buiten de locatie, daarvoor voldoende uren krijgen. 3
- g. Werktijden met overlap ochtend/middag zodat er gestart kan worden bij nachtopvang en mee naar dagopvang (overdracht vanuit de nacht). 1,3,4
- h. Beveiligers aanwezig op groep, minimaal op kantoor. 1,2,3
- i. Hoe betrek je de passanten bij rommel opruimen, wat is de visie van organisaties? 1,3,4
- j. Naleving afspraken, gezamenlijk een visie uitdragen. Agree to disagree en naleven wat is afgesproken. 1,2,3,4

2. Perspectief huurders en omwonenden

Hiervoor is gesproken met vertegenwoordigers van alle organisaties die medehuurders van het pand zijn en een aantal omwonenden zoals omschreven in de bijlage.

Bij overlast wordt unaniem gesproken over regelmatig en niet incidenteel:

- Uitgescholden worden.
- Vandalisme aan gebouw, tafels, fietsen.
- Andere doelgroepen voelen zich onveilig (een ouder komt met kind voor huiswerkbegeleiding en wordt uitgescholden of moet langs/door groep die zich niet vriendelijk opstelt).
- Stank in gebouw vanuit kook-, rook- en andersoortig verblijfsgeuren.
- Weinig medewerking van de gemeente, wordt veel gewezen naar eigen gelden om zaken te regelen.
- Geen rekening gehouden met andere doelgroepen.
- Constant bellen zonder veel resultaat.
- Toiletgang rond gebouw.
- Doelgroep hangt bijna hele dag rond het gebouw en dat nam toe naarmate de nachtopvang langer geopend was. Wat betekent dit voor jaarronde opening, welke aantrekkingskracht zal er ontstaan.
- Niet het gevoel dat hulpverlening doorpakt.
- Veiligheid personeel en doelgroep kan niet meer gegarandeerd worden.
- veelvuldig en structureel overtreden van de regels van het beheerplan.

Veel gehoorde reacties bij melding overlast zijn:

- Het is een openbare weg, we kunnen/mogen niet handelen.
- Het valt buiten mijn werkgebied, ik mag alleen in het pand handelen.
- Op eigen terrein, pak met je verzekeraar op.

Huurders vragen zich af welke verantwoordelijkheid de gemeente kan nemen voor het waarborgen van de veiligheid (en gevoel van veiligheid) van medehuurders en hun cliënten, de extra kosten en tijd die men kwijt is door de nachtopvang. Denk hierbij aan extra gesprekken die gevoerd moeten worden met potentiële vrijwilligers en scholen om de veiligheid van de (jonge) vrijwilligers te waarborgen. Extra kosten door vernielingen en de tijd die in communicatie over overlast gaat zitten.

Daarbij de aantekening dat gevoel van veiligheid een echt gevoel is. Het is vanuit de psychologie goed te verklaren dat mensen nu sterker reageren op triggers door de ervaring die ze reeds hebben opgedaan.

Een aantal omwonenden benoemt dat er ook vaker is gezien dat voorbijgangers en gebruikers tankstation worden uitgescholden. Er zijn zorgen dat dit tot escalatie gaat leiden na heropening.

Door omwonenden die deelnemen aan de klankbordgroep (KBG) wordt de houding van diverse gemeentemedewerkers ervaren als “aan het lijntje gehouden worden, niet serieus genomen worden en bagatelliserend t.a.v. de ervaren overlast”. Omwonenden geven aan dat er bij de KBG door medewerkers van de gemeente bevestigend is gereageerd op de onmogelijkheden van de locatie. Desondanks, zo geven omwonenden aan, blijft de Stationsweg 109 door de gemeente als nachtopvang gebruikt worden.

Omwonenden ervaren de KBG als een herhaling van zetten, in die zin dat iedere bijeenkomst min of meer hetzelfde besproken wordt, zonder dat dit tot veel concrete acties leidt. M.b.t. het niet naleven van het beheerplan worden de volgende punten beschreven door de vertegenwoordigers van de bewoners van de Berkenlaan:

- Structureel niet handhaven de sluitingstijd van 22.00u (punt 5 van de huisregels), waardoor er soms tot diep in de nacht nog mensen buiten de opvang staan (en daar ook verdovende middelen gebruiken).
- Het veelvuldig gebruik van alcohol en andere verdovende middelen, zowel in het gebouw van de opvang als daarbuiten (punt 7 van het beheerplan).
- De opslag van persoonlijke eigendommen van de bezoekers van de nachtopvang, eerst in de rookabri en later in het pand van de nachtopvang zelf (punt 10 van de huisregels). Het laatste heeft ook geleid tot overtreding van de regels omtrent brandveiligheid.

Advies:

- a. wijzig i.o.m. omwonenden de samenstelling van de KBG en/of stel een nieuwe voorzitter aan. 4
- b. Aanpassen beheerplan zoals omschreven in de memo van 2 mei 2024. 1,2,3,4
- c. Huurdersoverleg behouden omdat het de plek is om te kunnen uiten wat er speelt. 4
- d. Overleg met huurders en omwonenden wie redelijkerwijs verantwoordelijk is voor gemaakte kosten als gevolg van overlast. 4

3. Aanpassingen in en rond Stationsweg 109

Op basis van de hierboven beschreven situatie en ervaringen, de kennis uit het NAD en Valente geef ik de volgende adviezen:

- a. Terrein Stationsweg 109 onttrekken aan de openbaarheid, afsluiten ingang met een stuk privé om uit het zicht buiten te kunnen zitten. Afsluiten wanneer opvang dicht is om samenscholing te voorkomen. 1,2,3
- b. Afgeschermd buitenruimte met picknicktafels. Uit het zicht omgeving en minder mogelijkheid op terrein te gaan dwalen. Hierbij gebruik maken van deel parkeergelegenheid voorzijde om de hoek vanabri. Afschermen entree Stationsweg109, verminderen zichtbaarheid openbare weg en omgeving. 1,2,3
- c. Financiële ondersteuning / tegemoetkoming voor aanpassingen die huurders en omwonenden moeten maken om eigen of materiële veiligheid te waarborgen. Denk aan afgesloten fietsenhok of erfafscheiding. 1,4
- d. Aanlooproute via voorzijde, niet achter de huizen of voor huurders gedeelte langs. Inzetten op in- en uitloop activiteiten alleen, zoals alle doelgroepen in het gebouw doen. 1,2,4
- e. Afgesloten fietsenstalling voor de medehuurlers ter voorkoming van hangen in fietsenhok, zoekraken onderdelen van fietsen en fietsen, gevoel van veiligheid bij het naar huis gaan. 1,2,4
- f. Verhogen hekwerk op grens met van Wierdum.1,2,3,4
- g. Beveiligingscamera's aan de buitenkant van het pand. 1,2,3,4
- h. Handhaving rondom Stationsweg 109 verbeteren. 1,2,3,4
- i. Slaapplekken niet aan de Stationsweg 109 verdelen. Een optie kan zijn aan de dagopvang. Voordeel van verdelen slaapplekken bij de dagopvang is dat cliënten daar ook kennis maken met hulpverleners en mogelijk eerder gebruik zullen maken van de dagopvang. 1,2,3,4
- j. Bij aanvang jaarronde nachtopvang een plan van aanpak om in- en uitloop te ondersteunen, gebruik dagopvang te stimuleren en verblijf rond de Stationsweg 109 te minimaliseren. 1,2,3,4
- k. Vaste passanten niet dagelijks, maar voor langere periode een toegangspas toewijzen. Daarbij een vast bed/slaapruijnte In andere opvanglocaties is gebleken dat dit tot meer verantwoordelijkheidsgevoel bij de cliënten leidt. 1,2,3,4
- l. Vaste of regelmatig terugkerende passanten in eerste week na screening aan een hbo begeleider of maatschappelijk werker koppelen die ook buiten de uren betrokken is. 3,4
- m. Naleven van de regels van het beheerplan met de kanttekening dat een beheerplan als doel heeft om overlast te verminderen. Middel is o.a. de huisregels met elkaar opschrijven en naleven. Soms kan er gekozen worden om situationeel af te wijken van de huisregels. Juist t.b.v. doel van het beheerplan te bereiken. 1,2,3,4
- n. Een vast nummer om te bellen voor huurders en omwonenden. Dit nummer is gekoppeld aan gemeente of aanbieder die daarop acties uit kan zetten. 1,4
- o. Aanvullende, structurele, oplossingen voor opvang/slaaplocatie wanneer de nachtopvang vol zit. Voorkomen dat er in de avond nog naar een slaapplek gezocht moet worden. 1,3,4
- p. Goede WIFI en kabel tv. 3
- q. Verbeteren sanitair. 3
- r. Huidige locatie aanpassen aan de basis zoals landelijk wordt geadviseerd door Valente:

- Prikkelvrije ruimte. 1,2,3
 - Scheiding van doelgroepen (wel/niet verlaafd, jongeren, arbeidsmigranten, LHBTIQ+). 1,2,3
- s. Werkruimte personeel openmaken/glazen/wand. Zichtbaar op kantoor. In kantoor een werkplek creëren waar de screening van nieuwe cliënten direct in de ochtend kan worden gedaan. 1,2,3
 - t. Minimaal gebruik van kantoor en zo veel mogelijk aanwezigheid op de groep. Zodoende eerder zicht op opstootjes, onrust en de mogelijkheid het gesprek aan te gaan. 1,2,3,4
 - u. Huisregels zichtbaar en consequent zijn in naleven. 1,2,3,4
 - v. Overlast afval verder aanpakken, komt bij alle partijen terug. Passanten inzetten en mede verantwoordelijk maken (dagelijks) om rondom de Stationsweg 109 op te ruimen. 1,3,4
 - w. Airconditioning / climate-control voor zomerperiode. 3
 - x. Een plek waar spullen kunnen worden opgeslagen, buiten de Stationsweg 109. 1,3

4. Afspraken en samenwerking met zorgaanbieders.

Het betreft hier adviezen die uiteindelijk tot vermindering van overlast en verbetering van het welzijn en herstel voor passanten kunnen leiden. “WLZ passanten”⁴ vormen een belangrijk onderdeel van een kleine groep die voor veel overlast kan zorgen.

- a. Afspraken met instellingen die verantwoordelijk zijn voor de opvang van cliënten (WLZ), maar deze niet onderbrengen bij schorsing. Vanuit samenwerking tot duidelijke afspraken komen en hoe te handelen wanneer er toch iemand onder verantwoordelijkheid van een instelling op straat dreigt te moeten slapen. Welke oplossingen kunnen de WLZ instellingen zelf onderling genereren? 1,2,3,4
- b. Afspraken maken met zorgkantoor bij toewijzing WLZ-indicatie, maar gebrek aan geschikte plek. 1,2,3,4
- c. Integraal plan van aanpak tussen betrokken partijen. Gemeente, zorgaanbieder dagopvang en nachtopvang, ontmoeten en verbinden, pastor Max, Buurtzorg, huisartsen, WLZ zorgaanbieders, begeleidende instanties. 1,2,3,4
- d. Verbeteren overdracht informatie als onderdeel integraal plan van aanpak. Hierbij kan je denken aan een overlap werktijden dag- en nachtopvang t.b.v. overdracht. 1,2,3,4
- e. Werkbezoek aan gemeente Eindhoven waar de opvang in hoge mate vanuit de principes van het NAD werkt. 3,4

Vanuit de Lissabon verklaring wordt helder gesteld dat de maatschappelijke opvang niet verantwoordelijk is voor noodopvang WLZ passanten en niemand mag worden ontslagen zonder een aanbod van passende stabiele huisvesting. Het hebben van een WLZ maakt alleen niet dat passanten geweigerd mogen worden.

5. Doorstroom en uitstroom Maatschappelijke Opvang.

De nachtopvang valt onder noodvoorziening en dient niet langer dan noodzakelijk gebruikt te worden. De terugkerende groep passanten heeft dan ook een andere oplossing nodig, passend bij het NAD. Doorstroom naar een duurzame stabiele huisvestingoplossing is nodig om gebruik van de nachtopvang te minimaliseren, welzijn en herstel van de passant te bevorderen en

daarbij ook overlast die wordt ervaren te beperken voor medehuurders (hun kwetsbare doelgroepen) en omwonenden.

De commissie Dannenberg 2015⁵ neemt afstand van het woonladdermodel en schetst duurzaam wonen als startpunt. Echter schaarste en een deel van de doelgroep maakt tussenstappen nodig.

- a. Dagopvang 7 dagen per week open. 1,2,3,4
- b. Aanpakken wachtlijst MO, eventueel andere zorgaanbieder erbij. Wat is nodig om uitstroom (volgens de richtlijnen) uit MO te realiseren? 3,4
- c. Anders Wonen (de groep in Ede die daar gebruik van zou kunnen maken en nu naar de nachtopvang gaat is 5-7). Dit is een groep die meer risico op overlast met zich meebrengt. 1,2,3
- d. Uitbreiding Housing First aanbod. 1,2,3
- e. Wonen voor jongeren uitbreiden (de nachtopvang heeft afgelopen winter nog onderdak geboden aan jongeren). 1,2,3
- f. Apart aanbod EU migranten (ongeveer 8 als vaste groep in Ede). Onderzoek nieuwe landelijke richtlijnen en hoe hier vorm aan te geven. 1,2,3
- g. Tussenvoorziening naast de bestaande MO. Een tussenvoorziening kan ondersteunend zijn aan doorstroom naar een stabiele en duurzame huisvesting. Een tussenvoorziening huisvest meerdere passanten op een locatie. De passanten hoeven geen gebruik meer te maken van de nachtopvang en wachten in de tussenvoorziening nog steeds op een reguliere woning. 1,2,3

¹ [Nationaal Actieplan Dakloosheid Eerst een Thuis | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

² [Rapportage-Staat-van-de-Nachtopvang-2022-opgemaakt.pdf \(valente.nl\)](#)

³ [Het Verdrag van Lissabon | Brochure | Rijksoverheid.nl](#)

⁴ [Langdurige zorg \(Wlz\) | Zorgkantoor.nl](#)

⁵ [van-beschermd-wonen_20151109.pdf \(vng.nl\)](#)